

Megszabadított gyerekek

Indira Ranamagar nepáli missziója

Nepál fővárosa, Katmandu a maga kb. egymillió lakosával nem számít Ázsia legnagyobb metropoliszai közé, de az erőszak, a bűnözés, a drogok, a kiskorúak prostitúciója, a fiatalok bandái és más veszélyek itt mindennaposak. Kb. 1200 gyerek küzd az utcán az életben maradásért. Sokan az elszegényedett vidéki területekről menekültek a fővárosba a jobb megélhetés reményében, de ez a remény többnyire csalóka. Másoknak azért marad csak az utca, mivel szüleik börtönben ülnek, és senki sem érzi magát felelősnek értük. Sok okból válik valaki utcagyerekké – de léteznek reményteljes kezdeményezések is.

Keleti irányban, taxival hagyjuk el Katmandut, és elmegyünk Pashupathinath mellett, ahol hinduk égetik el halottaikat ősi hagyomány szerint. A lázas forgalom fokozatosan alábbhagy, de nem jutunk gyorsabban előre, mert ugyanakkor rosszabbá válnak az utak. Egy jó óra múltán elérjük *Shankut*, a kis regionális központot. Itt véget ér az út, de az utazás nem: az utolsó szakaszt csak gyalog lehet megtenni. Ha széttekintünk a meredek útról, házakkal borított zöld dombot pillantunk meg. Minden újnak, részben még befejezetlennek tűnik. Kinn gyerekek játszanak, meglátnak minket, és nevetve futnak felénk, amikor megismerik kísérőmet, *Indira Ranamagart*.

A dinamikus, öntudatos, negyvenes éveiben járó nő tíz évvel ezelőtt alapította meg a *Prisoners Assistance*, „Rabok támogatása” nevű szervezetet, amely azokat a gyerekeket fogadja be, akiknek a szülei börtönben vannak, és akiket alternatívák híján a hatóságok rögtön odazárnak szüleik mellé. Ez a látvány volt az oka a példás kezdeményezésnek: „Megszakadt a szívem, amikor láttam a gyerekeket és csecsemőket a börtöncellában, mivel szüleiket elítélték. Ezek a gyerekek olyanok, mint az árvák, te-

hát először arra tettem kísérletet, hogy különböző árvaházakban helyezzem el őket, de ott nem nagyon törődtek a szükségleteikkel. Még ha külsőleg egészen rendben lévőnek tűnnek is ezek a börtöngyerekek, pszichikailag mégis sérültek.”

A Sankhu melletti kis település a *Prisoners Assistance* egyik legújabb és leglelkesebb vállalkozása. A létesítmény három nagy épületegyüttesből áll, egy-egy ház áll a lányok, a fiúk és az általános iskola rendelkezésére. Összesen több mint hatvan gyerek és fiatal él itt. Minden játékos csintalanság ellenére nagy a fegyelem és a tanulási készség.

Négy-hat gyerek osztozik egy helyiségen, egyesek valóságos kis várrá alakították az ágyukat; a magánszféra igénye itt is megvan. Képek, mackók és egyéb emléktárgyak díszítik a kis idillt. A szobák és a folyosók falán kedves rajzok, festmények, a konyha olyan tiszta, hogy egy német egészségügyi hivatal szigorú vizsgálatát is kiállná.

Shankuban talált új otthonra a 17 éves *Szunu*. Korábbi élettörténetét csak mások elbeszéléseiből ismeri: „Anyám másik partnert keresett magának; amikor apám rájött erre, megölte az illetőt. Akkoriban három és fél éves voltam, és vele együtt börtönbe dugtak.” Azóta Szunu régen elvégezte az általános iskolát, és tudja, hogy csak megfelelő képzettséggel lehet elkerülni a bűnözés világát és az utcai életet. Ezért néhány vele egykorú lánnyal együtt minden reggel bemegy Shankuba, egy továbbképző iskolába; nagy hangsúlyt helyez a jó angol tudásra, mert később a vendéglátásban szeretne majd dolgozni.

Indira Ranamagarnak különösen is célja, hogy hosszú távon segítsen a börtöngyerekeknek. Szervezete már 300 gyereket és fiatalat gondoz az egész országban. A *Prisoners Assistance* főhadiszállása Katmanduban van, ahol Indira Ranamagar és idős

édesanyja negyvenöt, 2 és 17 év közötti gyerekekkel osztozik egy házon. Úgy zajlanak a dolgok, mint egy nagy családban, de ezzel keveset mondtunk; magánszférára itt nem lehet gondolni. Indira Ranamagar azonban hihetően biztosít arról, hogy mégsem nélkülözi a hiányzó magánszférát: „A gyerekek az életem, és ha mosolyogni látom őket, akkor ez mindenért kárpótol.”

A házban él a 16 éves *Szangita* is, aki arról álmodozik, hogy kozmetikus vagy masszőr lesz, és nők tanácsadója a szépség dolgában. A nagyra nőtt lány mosolya mégis szomorúnak hat; összeprézelte ajkával azt a benyomást kelti, mintha állandóan uralkodnia kellene magán, hogy szét ne robbanjon. Türelme hamar elfogy, és időnkint epilepsziás rohamok kínozzák. Traumája messzire nyúlik vissza, mert már születése előtt pálcát törtek fölötte: „Apám nem akart lányt, amikor anyám terhes volt velem. Még azzal is megfenyegette anyámat, hogy elhagyja, ha lány lesz. Bár nem költözött el, de sokat verte anyámat, mert úgy gondolta, ő az oka annak, hogy nem fiú született.”

„A lánygyerekek tiszta ráfizetés”, tartja a hindu hagyomány. Felnevelik, és aztán még tekintélyes hozományt is kell fizetni, hogy ki tudják házasítani.

Szangita már nem emlékszik arra, hogyan bántalmazta őt az apja. Hogy véget vessen a házassági pokolnak, anyai nagyapja végül megölte az apját, majd eltűnt. Helyette Szangita anyját tartóztatta le a rendőrség. A lány akkoriban hatéves volt, és meg kellett volna osztania a börtöncellát az anyjával – ha a *Prisoners Assistance* nem figyelte volna fel rá. Szangita mindmáig Katmanduban él Indira Ranamagarral, akit anyjának tekint.

Amilyen fontos, hogy szeretetteljes otthonnal és megfelelő oktatással minden gyereknek távlatot adjanak, annyira szükséges az is, hogy hassa-

nak azokra a társadalmi feltételekre, amelyek megbélyegzik a rabokat és gyerekeiket. Indira Ranamagar e tekintetben is ért el már eredményeket. Néhány éve már nem helyezik el a gyerekeket apjukkal együtt – ahogyan még Szunu idejében –, hanem csak bebörtönzött anyjukkal; a férfi börtönökben sűrűn fordultak elő túlkapások a gyerekek ellen.

Jelenleg még kb. ötven gyerek van a börtönökben, egyesek ott születtek. Többnyire házassági tragédiák és feltélenységi drámák váltották ki az anyák erőszakát, de a nepáli büntetőjog nem ismeri az enyhítő körülményeket. Ehhez hozzájárul az a végzetes felfogás, amelynek eredete a hinduizmus egyik egyszerű, de mégis nagyon elterjedt nézetében található: a nehéz sors egy korábbi életben elkövetett hibák következménye; javulás

csak úgy következhet be, ha az ember elfogadja a sorsát, de ha lázad ellene, akkor semmiképp. Ezért azok az emberek, akik védekeznek az embertelen állapotok ellen, nem reménykedhetnek az általános rokonszenvenben.

A börtöngyerekekért végzett tevékenységet azonban egy ideje mégis megbecsülik a társadalom egyes részei. A tömegtájékoztató eszközök ismételten beszámolnak Indira Ranamagar munkájáról. 2005-ben beválasztották az *Ashoka Társaságba*, egy jó hírű nepáli egyesületbe, amelyet Ashoka királyról neveztek el, aki a buddhizmus legnagyobb dél-ázsiai támogatója volt. 2009 októberében meghívták a *Deutsche Gesellschaft für Projektmanagement* [Német Projektmenedzsment Társaság] berlini konferenciájára, röviddel később pedig az USA-beli *Merrill-Lynch-Bank* tüntette ki mint az egyik legjelentősebb fiatal ázsiai vezetőt. Ez az elismerés nem hullott csak úgy az ölébe. Környezete először megütő közléssel reagált kezdeményezésé-

re: „Amikor elkezdtem ezt a munkát, mindenki azt mondta, megbolondultam, mert a bűnözőket segítem és bátorítom azzal, hogy támogatom családjukat és gyerekeiket. De engem nem zavar, hogy bolond vagyok. Nem azért kezdtem el ezt a munkát, hogy díjakat gyűjtssek be.”

A *Prisoners Assistance* elkötelezettsége beleillik a himalájai állam fejlődésébe, amely nem is lehetne kétértelműbb. 2008-ban lázadás rázta

meg az országot. Hosszú polgárháború ért véget, és a nem kedvelt *Gyanendra* királyt elűzték palotájából anélkül, hogy egyetlen lövés is eldőrdült volna. Az alkotmányozó nemzetgyűlésre irányuló választások a *Maoista Pártnak* juttatták a győzelmet, de mindmáig nincs teherbíró koalíció és nincsen alkotmány.

Az e miatti csalódottság nagy, de nem vezet feltétlenül a magánéletbe való visszavonuláshoz. Az ébredés olyan kezdeményezésekben és önszervező csoportokban mutatkozik meg, amelyek gondoskodnak a lassú társadalmi változásról, és kihívást jelentenek a hindu hagyomány számára, amely évszázadok óta Nepál meghatározó ereje. A harmincmilliónyi nepálinak mintegy 80%-a vallja a hinduizmust; az elűzött király Visnu isten megtestesülésének számított.

A széles körű munkakereső vándorlás tovább erősíti a társadalmi változásokat. „A kasztrendszer sokáig jelentős hajtóerő volt a tekintély és a tisztelet megszerzésében, most azonban egyre fontosabbá válik

a képzettség és a foglalkozás. A fiatal falusi férfiak *Dubaiba* mennek, vagy az Arab-öböl más vidékére. Meglehetősen sok pénzzel térnek vissza, és hirtelen nagyobb tekintélyt élveznek, mint a falu papja. A gazdasági fejlődés valóban alapvetően megváltoztatja a kasztrendszer képét.” Aki ezt mondja, tudja, miről beszél, mert maga is a brahmanok papi kasztjából származik. *Vishwaraj Gyawali* azonban nyitott arra a változásra, amellyel szemben kasztjának sok tagja tehetetlenül áll. Gyawali fölismeri az idők jeleit, működési területét nem a templomban, hanem az idegenforgalomban látja, és hangsúlyt helyez a társadalom- és környezetbarát turizmusra. *Socialtreks* nevű vállalkozása jógát és táplálkozási tanácsadást is magában foglaló túrákat kínál, és sámánokhoz vezet el külföldieket.

A nők növekvő öntudata mindenütt tapasztalható Nepálban. Egy Katmanduba tartó buszon néhány fiatal durván nekitámadott egy nyugatiasan öltözött nőnek, mire ő éles hangon rájuk rivallt, és alaposan kioktatta őket. S az ifjoncok tényleg meglapultak, mint vert kutyák, bocsánatot kértek, és a legnagyobb tisztelettel bántak a nővel.

Ha azonban eltűnik a hinduizmus befolyása, felvetődik az alternatívák kérdése. Jelenleg nyilvánvalóan a pénz tölti ki a növekvő légtüres teret. Ha így marad, akkor a fejlődés nem vezet nagyobb egyenlőséghez és igazságossághoz. Ezért sokan egyúttal a fejlődés árnyoldalait is látják – Indira Ranamagar is. Sikerei ellenére, amelyekkel változást indított el, a régi értékeket hangsúlyozza: „Két dolgot tanultam meg a szüleimtől: az egyik a becsületesség, a másik az egyszerűség. Olykor azt hiszem, egyáltalán nem kell olyan sokat tanulnunk. Nézzé csak meg a szüleimet! Noha analfabéták, nagyon sokat tanultam tőlük, amit átvehettem a magam életébe.”

Klemens Ludwig

Forrás: Publik-Forum, 2011/21